

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Затверджено на засіданні кафедри
технології, екології та безпеки
життєдіяльності.

Протокол № 6 від 20.01.2016 р.

Програма навчальної дисципліни "ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ" для студентів усіх спеціальностей усіх форм навчання

Укладачі: доцент кафедри, к.т.н. Барбашин В.В.,
доцент кафедри, к.геогр.н. Буц Ю.В.

Відповідальний за випуск
зав. каф. Логвінков С.М.

ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016

1. Вступ

Навчальна дисципліна «Охорона праці в галузі» спрямована на поглиблене вивчення студентами окремих питань, які стосуються створення, підтримання і контролю безпечних умов праці на підприємстві, в організації або установі, що дозволить розкрити особливості їх майбутньої професії. Вивчення дисципліни базується на знаннях, які одержали студенти під час прослуховування таких навчальних дисциплін, як «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці».

Наукова основа дисципліни «Охорона праці в галузі» складається з результатів сучасних досліджень з фізіології та психології праці, гігієни праці, ергономіки, інженерної психології, що забезпечує системність знань, які одержує студент.

Метою дисципліни є формування у майбутніх фахівців умінь і компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі.

Завдання вивчення дисципліни є: забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах конкретних галузей господарювання через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

Об'єктом трудова діяльність людини.

Предметом є організація й умови праці в галузі.

Пререквізити: вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши такі навчальні дисципліни, як: "Безпека життєдіяльності", "Основи охорони праці", "Основи екології".

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

законодавчу і нормативно-правову базу з охорони праці, систему управління охороною праці на підприємстві;

основні причини травматизму і професійних захворювань працівників, методи їх зниження;

вплив мікрокліматичних умов, освітлення, шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань та інших факторів виробничого середовища на організм людини та її працездатність;

основні принципи організації робочого процесу;

вимоги до дотримання техніки безпеки та організаційні заходи щодо попередження ураження людей електричним струмом;

пожежну безпеку й систему заходів, що запобігають пожежам та вибухам, правила евакуації людей під час виникнення пожежі;

вміти:

застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності;

користуватися законодавчими і нормативно-правовими актами з охорони праці;

знати гранично допустимі значення рівнів шуму, вібрації, освітлення, електромагнітних випромінювань та інших виробничих факторів, що впливають на організм людини під час робочого процесу;

аналізувати умови та організацію праці на підприємстві, виявляти причини травматизму та професійних захворювань, пожеж та нещасних випадків з метою їх попередження;

визначати соціально-економічну ефективність заходів для поліпшення умов праці на робочих місцях.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійною компетентністю, що наведена в таблиці 1.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в таблиці 2.

**Професійна компетентність, яка отримується студентами після
вивчення навчальної дисципліни**

Назва компетентності	Складові компетентності
Розробляти та здійснювати обґрунтування оптимальних господарських рішень в умовах визначеності, ризику та конфлікту з використанням економіко-математичних методів та моделей	готовність застосовувати сучасні методи дослідження і аналізу ризиків, загроз і небезпек на робочих місцях та виробничих об'єктах;
	здатність поставити завдання та організувати наукові дослідження з визначення професійних, виробничих ризиків, загроз на робочих місцях;
	впровадження організаційних і технічних заходів з метою поліпшення безпеки праці;
	здатність та готовність до врахування положень законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці при виконанні виробничих та управлінських функцій;
	здатність до організації діяльності виробничого колективу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці;
	управління діями щодо запобігання виникненню нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві;
	впровадження ефективного розподілу функцій, обов'язків і повноважень з охорони праці у виробничому колективі.

Таблиця 2

**Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни
"Охорона праці в галузі" за Національною рамкою кваліфікацій України**

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Пререквізити	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Міжнародні норми в галузі охорони праці.					
Впровадження ефективного розподілу функцій, обов'язків і повноважень з охорони праці у виробничому колективі.	Визначення поняття «соціального партнерства». Колективні угоди. Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці.	Класифікацію та характеристики соціального партнерства. Характеристики колективних угод. Основні принципи соціальної відповідальності Стандарт ISO. Основні документи законодавства Євросоюзу щодо охорони праці.	Практично застосовувати законодавчу і нормативно-правову базу з охорони праці, систему управління охороною праці на підприємстві. Вміти користуватися законодавчими і нормативно-правовими актами з охорони праці.	Бути ознайомленими з : - основними міжнародними нормами в галузі охорони праці; - основними принципами соціальної відповідальності; - законодавчою основою Євросоюзу з питань охорони праці; - трудовими нормами Міжнародної організації праці.	Практично застосовувати законодавчу і нормативно-правову базу з охорони праці, систему управління охороною праці на підприємстві. Вміти користуватися законодавчими і нормативно-правовими актами з охорони праці.
Тема 2. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі.					
Готовність застосовувати сучасні методи	Загальні положення: - Закону України	Зміст розділу «Охорона праці» колективного	Здійснювати заходи спираючись на законодавчу і	Ознайомитись з основними положеннями	Здійснювати заходи спираючись на законодавчу і

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6
дослідження і аналізу ризиків, загроз і небезпек на робочих місцях та виробничих об'єктах.	«Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності». - Кодексу законів про працю України. Ознайомитися з рекомендаціями щодо розробки інструкцій з охорони праці на підприємстві.	договору та «Угоди з охорони праці». Будова та зміст, порядок розробки, реєстрація, розмноження і облік інструкції з охорони праці для професії.	нормативно-правову базу з охорони праці, систему управління охороною праці на підприємстві. Вміти практично користуватися законодавчими і нормативно-правовими актами з охорони праці.	законодавства України з охорони праці в галузі, розглянути і проаналізувати зміст розділу «Охорона праці» колективного договору та «Угоди з охорони праці»; Навчитися розробляти інструкції з охорони праці для певного виду діяльності.	нормативно-правову базу з охорони праці, систему управління охороною праці на підприємстві. Вміти практично користуватися законодавчими і нормативно-правовими актами з охорони праці
Тема 3. Система управління охороною праці в організації.					
Здатність поставити завдання та організувати наукові дослідження з визначення професійних, виробничих ризиків, загроз на робочих місцях. Здатність та	Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці (СУОП). Види планування та контролю стану охорони праці. Інтегровані системи менеджменту в	Структурну схему державної системи управління охороною праці. Структурну схему СУОП підприємства. Взаємозв'язок державної СУОП і СУОП підприємства. Перспективне, поточне та оперативне	Приймати відповідні рішення в межах своїх повноважень у відповідності з основними принципами організації робочого процесу. Вміти застосовувати теоретичні знання в	Ознайомитися з: - основними вимогами до побудови і функціонування системи управління охороною праці; - видами планування та контролю стану охорони праці; - інтегрованими	Приймати відповідні рішення в межах своїх повноважень у відповідності з основними принципами організації робочого процесу. Вміти застосовувати теоретичні знання в

1	2	3	4	5	6
готовність до врахування положень законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці при виконанні виробничих та управлінських функцій	галузі охорони праці. Галузеві системи управління охороною праці. Регіональні системи управління охороною праці.	планування. Форми контролю за станом охорони праці на підприємстві. Система менеджменту професійного здоров'я та безпеки праці. Основні завдання СУОПУ. Планування заходів з охорони праці. Управління охороною праці на підприємстві.	практичній діяльності. <i>Вміти практично користуватися законодавчими і нормативно-правовими актами з охорони праці.</i>	системами менеджменту в галузі охорони праці; - галузевими системами управління охороною праці; - регіональними системами управління охороною праці.	практичній діяльності. <i>Вміти практично користуватися законодавчими і нормативно-правовими актами з охорони праці.</i>
Тема 4. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків.					
Здатність до організації діяльності виробничого колективу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці.	Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Розслідування та облік аварій. Дослідження та профілактика виробничого	Нещасні випадки виробничого та невиробничого характеру. Обов'язки роботодавця при повідомленні про нещасний випадок. Послідовність дій комісії з розслідування нещасного випадку.	Здійснювати заходи, що спрямовані на зниження основних причин травматизму і професійних захворювань працівників. Вміти аналізувати умови та організацію праці на підприємстві,	Бути ознайомленими з: - розслідуванням та обліком нещасних випадків, хронічних професійних захворювань і отруєнь на виробництві; - розслідуванням та обліком аварій;	Здійснювати заходи, що спрямовані на зниження основних причин травматизму і професійних захворювань працівників. Вміти аналізувати умови та організацію

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6
	травматизму. <i>Особливості розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру.</i>	Класифікація нещасних випадків за обставинами. Матеріали розслідування при нещасних випадках на виробництві. Нещасні випадки, які підлягають спеціальному розслідуванню. Склад комісії зі спеціального розслідування нещасного випадку. Послідовність дій спеціальної комісії з розслідування НВ. Розслідування та облік аварій. Класифікація методів аналізу травматизму. Заходи, спрямовані на запобігання виникненню травматизму та професійних захворювань. Особливості розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру.	виявляти причини травматизму та професійних захворювань, пожеж та нещасних випадків з метою їх попередження.	- дослідженням та профілактикою виробничого травматизму; - особливостями розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру.	праці на підприємстві, виявляти причини травматизму та професійних захворювань, пожеж та нещасних випадків з метою їх попередження.

1	2	3	4	5	6
Тема 5. Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності.					
Впровадження організаційних і технічних заходів з метою поліпшення безпеки праці.	Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі. Чинники виробничого середовища. Трудовий процес. Вимоги безпеки до виробничих приміщень. Особливості заходів електробезпеки на підприємствах галузі.	Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі. Виробнича саніторія. Умови праці. Чинники виробничого середовища. Нормовані параметри мікроклімату для приміщень ВДТ і ПК. Трудовий процес: - важкість праці; - напруженість праці. Вимоги безпеки до виробничих приміщень: - вимоги до виробничих приміщень та допоміжних приміщень та будівель; - оснащення робочого місця. Особливості заходів електробезпеки на підприємствах галузі.	Приймати відповідні рішення в межах своїх повноважень щодо зменшення рівнів шуму, вібрації, освітлення, електромагнітних випромінювань та інших виробничих факторів, що впливають на організм людини під час робочого процесу.	Бути ознайомленими з: - санітарно-гігієнічними вимогами до умов праці в галузі; - чинниками виробничого середовища та трудового процесу; - вимогами безпеки до виробничих приміщень; - особливостями заходів електробезпеки на підприємствах галузі.	Приймати відповідні рішення в межах своїх повноважень щодо зменшення рівнів шуму, вібрації, освітлення, електромагнітних випромінювань та інших виробничих факторів, що впливають на організм людини під час робочого процесу.

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях.					
Здатність поставити завдання та організувати наукові дослідження з визначення професійних, виробничих ризиків, загроз на робочих місцях.	Організація наукових досліджень та основні наукові проблеми в галузі охорони праці. Поліпшення стану виробничого середовища. Аналіз професійного та виробничого ризиків	Наукові дослідження та наукові проблеми в галузі охорони праці: - критична ситуація в Україні у сфері безпеки праці; - проблеми у сфері охорони праці на регіональному та галузевому рівнях. Програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Забезпечення організації системної роботи щодо охорони праці в галузі. Системи реагування щодо травматизму і професійного захворювання на виробництві. Удосконалення соціального захисту постраждалих та сімей загиблих на виробництві.	Здійснювати заходи, що спрямовані на зменшення впливу мікрокліматичних умов, освітлення, шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань та інших факторів виробничого середовища на організм людини та її працездатність. Практично здійснювати дотримання вимог техніки безпеки та вжити організаційні заходи щодо попередження ураження людей електричним струмом.	Бути ознайомленими з: - організацією наукових досліджень та основними науковими проблемами в галузі охорони праці; - програмами поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища; - аналізом професійного та виробничого ризиків.	Здійснювати заходи, що спрямовані на зменшення впливу мікрокліматичних умов, освітлення, шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань та інших факторів виробничого середовища на організм людини та її працездатність. Практично здійснювати дотримання вимог техніки безпеки та вжити організаційні заходи щодо попередження ураження людей електричним струмом.

1	2	3	4	5	6
Тема 7. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах.					
Управління діями щодо запобігання виникненню нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.	Класи виробничих та складських приміщень за вибуховою та пожежною небезпекою. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів. Пожежна безпека електрообладнання, систем опалення, вентиляції. Евакуація людей з будівель та приміщень. Пожежна сигналізація і зв'язок. Засоби гасіння пожеж.	Класифікація пожежонебезпечних зон: - клас П-I; - клас П-II; - клас П-IIa; - клас П-III. Класифікація вибухонебезпечних зон: - газо-пароповітряні; - пило повітряні; - клас B0; - клас B1; - клас B2; - клас B20; - клас B21; - клас B22. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів. Ступінь вогнестійкості будівель і споруд. Межа вогнестійкості конструкцій. Конструктивні характеристики будинків залежно від їхнього ступеня вогнестійкості.	У межах своїх повноважень та компетенцій вміти оцінювати пожежну безпеку й систему заходів, що запобігають пожежам та вибухам, правила евакуації людей під час виникнення пожежі.	Бути ознайомленими з: - класами виробничих та складських приміщень за вибуховою та пожежною небезпекою; - вогнестійкістю будівельних конструкцій і матеріалів; - пожежною безпекою електрообладнання, систем опалення, вентиляції; - організацією евакуації людей з будівель та приміщень; - системами пожежної сигналізації і зв'язку; - засобами гасіння пожеж.	У межах своїх повноважень та компетенцій вміти оцінювати пожежну безпеку й систему заходів, що запобігають пожежам та вибухам, правила евакуації людей під час виникнення пожежі.

1	2	3	4	5	6
		Пожежна безпека електрообладнання, систем опалення, вентиляції. Евакуація людей з будівель та приміщень. Системи пожежної сигналізації. Система оповіщення про пожежу. Засоби зв'язку. Засоби гасіння пожеж.			
Тема 8. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці.					
Впровадження ефективного розподілу функцій, обов'язків і повноважень з охорони праці у виробничому колективі.	Основні принципи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Повноваження й права Держгірпромнагляду. <i>Види та основні параметри проведення наглядових заходів.</i>	<i>Принципи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.</i> <i>Принципи нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.</i> Основні повноваження Держгірпромнагляду України. Права Держгірпромнагляду України щодо виконання	Вміти практично визначати соціально-економічну ефективність заходів для поліпшення умов праці на робочих місцях.	Бути ознайомленим з: - основними принципами державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності; - повноваженнями й правами Держгірпромнагляду; - видами та основними параметрами проведення наглядових заходів.	Вміти практично визначати соціально-економічну ефективність заходів для поліпшення умов праці на робочих місцях.

1	2	3	4	5	6
		покладених на неї завдань. Планові та позапланові перевірки. Строки проведення планової перевірки. Строки проведення позапланової перевірки.			
Тема 9. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві.					
Готовність застосовувати сучасні методи дослідження і аналізу ризиків, загроз і небезпек на робочих місцях та виробничих об'єктах. Впровадження організаційних і технічних заходів з метою поліпшення безпеки праці.	Принципи та види страхування від нещасного випадку. Фонд соціального страхування від нещасних випадків. Обов'язки та права суб'єктів страхування від нещасних випадків.	Основні принципами страхування від нещасного випадку. Майнове страхування. Соціальне страхування. Особисте страхування. Страхування відповідальності. Страхування підприємницьких ризиків. Правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків. Виконавчий орган	Оцінювати стан виробничого середовища та його вплив на виникнення професійних захворювань працівників. Здійснювати заходи, що спрямовані на підвищення рівня санітарногігієнічних умов праці робітників. Вміти організовувати роботу відповідних комісій щодо порушень вимог охорони праці на виробництві.	Бути ознайомленими з: - принципами та видами страхування від нещасного випадку; - фондом соціального страхування від нещасних випадків; - обов'язками та правами суб'єктів страхування від нещасних випадків.	Оцінювати стан виробничого середовища та його вплив на виникнення професійних захворювань працівників. Здійснювати заходи, що спрямовані на підвищення рівня санітарногігієнічних умов праці робітників. Вміти організовувати роботу відповідних комісій щодо порушень вимог

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5	6
		правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків. Обов'язки суб'єктів страхування від нещасних випадків. Права суб'єктів страхування від нещасних випадків. Обов'язки застрахованої особи. Права застрахованої особи.			охорони праці на виробництві.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин (5 кредитів ЄКТС). Форма підсумкового контролю – екзамен.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Охорона праці в галузі.

Тема 1. Міжнародні норми в галузі охорони праці

1.1. Соціальне партнерство в охороні праці.

Соціальне партнерство (соціальний діалог) в охороні праці. Соціальне партнерство як принцип законодавчого та нормативно-правового забезпечення охорони праці. Соціальний діалог в Європейському Союзі.

1.2. Основні принципи соціальної відповідальності.

Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності. Визначення та основні принципи соціальної відповідальності. Міжнародні норми соціальної відповідальності. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність». Міжнародний стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності». Вимоги до забезпечення охорони праці в структурі соціальної відповідальності.

1.3. Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці.

Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Охорона праці – частина соціальної політики ЄС. Директиви ЄС з охорони праці. Рамкова директива 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників».

1.4. Трудові норми Міжнародної організації праці.

Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.

1.5. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці.

Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Основні напрямки співробітництва. Організація об'єднаних націй. Всесвітня організація охорони здоров'я. Міжнародна агенція з атомної енергії. Міжнародна організація праці. Європейський Союз. Співдружність незалежних держав.

Тема 2. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі

2.1. Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі.

Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі.
Показник нормативно-правових актів з питань охорони праці.

2.2. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі.

Тема 3. Система управління охороною праці в організації

3.1. Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці (СУОП).

Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці (СУОП). Забезпечення функціонування та побудова СУОП в організації. Елементи системи управління охороною праці, міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007. Впровадження і функціонування СУОП. Перевірки і коригувальні дії. Аналіз з боку керівництва.

Примірний розподіл функціональних обов'язків з охорони праці керівників, посадових осіб і фахівців підприємства галузі. Пріоритет функцій забезпечення безпеки. Ефективність функціональної структури СУОП.

3.2. Види планування та контролю стану охорони праці.

Планування заходів з охорони праці. Види планування та контролю стану охорони праці. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій. Облік і аналіз показників охорони праці. Плани локалізації і ліквідації аварійних ситуацій й аварій. Мета та основні параметри планів. Аналітична та оперативна частини Плану.

3.3. Інтегровані системи менеджменту в галузі охорони праці.

Інтегровані системи менеджменту в галузі охорони праці. Основні складові інтегрованої системи менеджменту. Функціональні та організаційні особливості.

3.4. Галузеві системи управління охороною праці.

Галузеві системи управління охороною праці. Мета та принципи функціонування. Організаційна та функціональна структури СУОПГ.

3.5. Регіональні системи управління охороною праці.

Регіональні системи управління охороною праці, мета, принципи та основні функції. Служби охорони праці місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Тема 4. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків

4.1. Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань і отруєнь на виробництві.

Загальні положення та визначення. Мета та завдання розслідування нещасних випадків. Обов'язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків. Обставини, за яких проводиться розслідування. Встановлення зв'язку нещасного випадку з виробництвом.

4.2. Розслідування та облік аварій.

Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Спеціальне розслідування нещасних випадків. Розслідування професійних захворювань. Організація розслідування, склад комісій з розслідування, основні документи.

Розслідування та облік аварій. Розслідування інцидентів та невідповідностей.

4.4. Особливості розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру.

Особливості розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру.

4.4. Дослідження та профілактика виробничого травматизму.

Дослідження та профілактика виробничого травматизму. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Методи дослідження виробничого травматизму.

Основні технічні та організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі.

Тема 5. Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності

5.1. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі.

Аналіз умов праці у галузі за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу.

Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі. Шкідливі хімічні речовини, біологічні чинники, виробничий пил. Вібрація, шум, інфразвук, ультразвук. Виробничі випромінювання. Мікроклімат робочої зони.

5.2. Вимоги безпеки до виробничих і допоміжних приміщень.

Вимоги безпеки до виробничих і допоміжних приміщень. Утримання території підприємств галузі. Вимоги безпеки праці під час експлуатації систем опалення, вентиляції і кондиціювання повітря.

5.3. Важкість і напруженість праці робітників галузі.

Важкість і напруженість праці. Динамічні й статичні навантаження. Увага, напруженість аналізаторних функцій, емоційна та інтелектуальна напруженість, монотонність праці.

5.4. Особливості заходів електробезпеки на підприємствах галузі.

Особливості заходів електробезпеки на підприємствах галузі.

5.5. Загальні вимоги безпеки в галузі.

Загальні вимоги безпеки в галузі. Засоби індивідуального й колективного захисту.

Тема 6. Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях

6.1. Організація наукових досліджень та основні наукові проблеми в галузі охорони праці.

Організація наукових досліджень та основні наукові проблеми в галузі охорони праці. Наукова база охорони праці. Національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці, галузеві науково-дослідні інститути з питань охорони праці, відділи та лабораторії з питань охорони праці галузевих науково-дослідних інститутів. Кафедри охорони праці та інші підрозділи вищих навчальних закладів.

6.2. Програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

Програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Загальнодержавна (національна), галузеві, регіональні програми.

6.3. Аналіз професійного та виробничого ризиків.

Аналіз професійного та виробничого ризиків. Аналіз, прогнозування, профілактика травматизму та професійної захворюваності. Мета і методи аналізу. Використання статистичної звітності і актів розслідування нещасних випадків і професійних захворювань в аналітичній роботі. Показники частоти та тяжкості травматизму. Автоматизовані системи управління охороною праці, обліку, аналізу та дослідження травматизму.

Тема 7. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах

7.1. Класи виробничих та складських приміщень за вибуховою та пожежною небезпекою.

Класи виробничих та складських приміщень за вибуховою та пожежною небезпекою.

7.2. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів.

Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів.

7.3. Пожежна безпека електрообладнання, систем опалення, вентиляції.

Забезпечення безпечної евакуації персоналу. Пожежна безпека електрообладнання, систем опалення, вентиляції. Державний пожежний нагляд. Пожежна профілактика при проектуванні й експлуатації будинків, споруд, технологічного обладнання.

7.4. Пожежна сигналізація і зв'язок.

Пожежна сигналізація і зв'язок.

7.5. Засоби гасіння пожеж.

Засоби гасіння пожеж. Протипожежне водопостачання. Первинні засоби пожежогасіння. Автоматичні засоби пожежогасіння на об'єктах галузі.

Тема 8. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці

8.1. Основні принципи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

Органи державного нагляду за охороною праці. Основні принципи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

8.2. Повноваження й права Держгірпромнагляду.

Держгірпромнагляд. Права і відповідальність посадових осіб Держгірпромнагляду. Перелік питань для здійснення планових заходів державного нагляду у сфері промислової безпеки та охорони праці.

8.3. Види та основні параметри проведення наглядових заходів.

Проведення державного нагляду за охороною праці. Види та основні параметри проведення наглядових заходів.

Тема9. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві

9.1. Принципи та види страхування від нещасного випадку.

Завдання страхування від нещасного випадку. Принципи та види страхування.

Суб'єкти та об'єкти страхування. Види страхування. Страховий ризик і страховий випадок.

9.2. Фонд соціального страхування від нещасних випадків.

Фонд соціального страхування від нещасних випадків. Правління Фонду. Виконавча дирекція Фонду. Страхові експерти з охорони праці, їх функції і повноваження. Фінансування страхових виплат, соціальних послуг та профілактичних заходів. Джерела фінансування Фонду. Страхові тарифи. Страхові виплати.

9.3. Обов'язки та права суб'єктів страхування від нещасних випадків.

Обов'язки та права суб'єктів страхування від нещасних випадків. Обов'язки Фонду. Права та обов'язки застрахованої особи. Права та обов'язки роботодавця як страхувальника.

3. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті.

Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)
<i>Змістовий модуль 1.</i> Охорона праці в галузі.	<i>Завдання 1.</i> Розробка типової інструкції з охорони праці для оператора комп'ютерного набору.
	<i>Завдання 2.</i> Розрахунок річної економії підприємства при поліпшенні безпеки праці.
	<i>Завдання 3.</i> Розрахунок ступеня професійного ризику підприємства.
	<i>Завдання 4.</i> Проведення атестації робочого місця оператора комп'ютерного набору на відповідність нормативним актам про охорону праці

4. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань та формування практичних навичок з навчальної дисципліни, наведені в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Форми контролю СРС
Змістовий модуль 1. Охорона праці в галузі.		
Тема 1. Міжнародні норми в галузі охорони праці	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; робота з рекомендованою основною і додатковою літературою	Презентація результатів
Тема 2. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; робота з рекомендованою основною і додатковою літературою	Презентація результатів
Тема 3. Система управління охороною праці в організації	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; робота з рекомендованою основною і додатковою літературою	Презентація результатів
Тема 4. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; робота з рекомендованою основною і додатковою літературою	Презентація результатів, письмова контрольна робота за темами 1 – 3 лекційних занять
Тема 5. Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; робота з рекомендованою основною і додатковою літературою	Презентація результатів
Тема 6. Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; робота з рекомендованою основною і додатковою літературою	Презентація результатів, контрольна робота за темами 1- 5 практичних занять
Тема 7. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; робота з рекомендованою основною і додатковою літературою	Презентація результатів
Тема 8. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; робота з рекомендованою основною і додатковою літературою	Презентація результатів
Тема 9. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; робота з рекомендованою основною і додатковою літературою	Презентація результатів, підсумкова контрольна робота

5. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 5.1 і 5.2).

Таблиця 5.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни (лекційні заняття)

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Міжнародні норми в галузі охорони праці	Міні-лекція з питання: «Основні принципи соціальної відповідальності». Банки візуального супроводження
Тема 2. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі	Проблемна лекція з питання: «Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища». Банки візуального супроводження
Тема 3. Система управління охороною праці в організації	Міні-лекція з питання: «Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці». Банки візуального супроводження
Тема 4. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків	Міні-лекція з питання: «Дослідження та профілактика виробничого травматизму». Кейс-метод при розгляді питання розслідування та обліку нещасних випадків, хронічних професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Банки візуального супроводження
Тема 5. Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності	Проблемна лекція з питання: «Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі». Банки візуального супроводження
Тема 6. Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях	Міні-лекція з питання: «Програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища». Банки візуального супроводження
Тема 7. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах	Міні-лекція з питання: «Пожежна безпека електрообладнання, систем опалення, вентиляції». Проблемна лекція з питання: «Евакуація людей із будівель та приміщень». Банки візуального супроводження

1	2
Тема 8. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці	Міні-лекція з питання: «Види та основні параметри проведення наглядових заходів». Банки візуального супроводження
Тема 9. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві	Міні-лекція з питання: «Принципи та види страхування від нещасного випадку». Банки візуального супроводження

Таблиця 5.2

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
Тема 1. Міжнародні норми в галузі охорони праці	<i>Завдання 1.</i> Розробка типової інструкції з охорони праці для оператора комп'ютерного набору.	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 2. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі		
Тема 3. Система управління охороною праці в організації	<i>Завдання 2.</i> Розрахунок річної економії підприємства при поліпшенні безпеки праці.	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 4. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків		
Тема 5. Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності	<i>Завдання 3.</i> Розрахунок ступеня професійного ризику підприємства.	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 6. Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях		
Тема 7. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах	<i>Завдання 4.</i> Проведення атестації робочого місця оператора комп'ютерного набору на відповідність нормативним актам про охорону праці	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 8. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці		
Тема 9. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві		Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Делфі, комп'ютерна симуляція, метод сценаріїв, презентації

6. Рекомендована література

6.1. Основна.

1. Закон України «Про охорону праці». – К. : Знання, 1992. – 129 с.
2. Геврик Є. О. Охорона праці / Є. О. Геврик. – К. : Ніка-центр, 2005. – 296 с.
3. Гогіташвілі Г. Г. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами / Г. Г. Гогіташвілі, Є. Т. Карчевські, В. М. Лапін. – К. : Знання, 2007. – 367 с.
4. ДБН В.2.5-28-2006. «Природне і штучне освітлення». – К. : Мінбуд України, 2006. – 78 с.
5. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
6. Протоєрейський О. С. Охорона праці в галузі / О. С. Протоєрейський, О. І. Запорожець. – К. : Книжкове вид-во НАУ, 2005. – 268 с.
7. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці. – К. : Знання, 2005. – 176 с.